

ประโยค ป.ธ. ๙
แปล ไทยเป็นมคธ
สอบ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๖๖

๑. ส่วนวินิจฉัยในแนวทางบำเพ็ญธาตุกรรมฐานนี้ มีว่า สำหรับภิกษุ ปัญญาคล้า การกำหนดธาตุโดยพิสดารว่า ผมทั้งหลายเป็นธาตุดิน ขนทั้งหลายเป็นธาตุดิน ดังนี้ เป็นต้น จะปรากฏโดยเน้นซ้ำไป ๆ เมื่อเธอมนสิการอย่างนี้ว่า สิ่งที่มีลักษณะกระด้าง เป็นธาตุดิน สิ่งที่มีลักษณะซึมซาบ เป็นธาตุน้ำ สิ่งที่มีลักษณะร้อน เป็นธาตุไฟ สิ่งที่มีลักษณะไหวตัวได้ เป็นธาตุลม ดังนี้ กรรมฐานก็จะปรากฏได้ ๆ แต่สำหรับภิกษุปัญญาไม่กล้านัก เมื่อมนสิการอย่างนั้น กรรมฐานก็จะมีคมน ไม่ชัดแจ้ง ๆ เมื่อมนสิการโดยพิสดารตามนัยก่อน กรรมฐานจึงจะปรากฏ ๆ ถามว่า มีอุปมาอย่างไร ๆ มีอุปมาว่า เมื่อภิกษุ ๒ รูปสาธยายซึ่งแบบที่มีไปยาตมาก ภิกษุปัญญาคล้า ให้รายละเอียดไปยาตมุขบหนึ่งหรือสองจบแล้ว จากนั้นก็ทำการสาธยายแต่โดยเงื่อนไขทั้งสองไป ใน ๒ รูปนั้น รูปที่ปัญญาไม่กล้านัก ย่อมกล่าวอย่างนี้ว่า นั่นชื่อว่าสาธยายอะไรกัน ไม่ให้ทำมาตรว่าริมฝีปากกระทบกัน เมื่อทำการสาธยายอย่างนี้ เมื่อไรแบบจึงจักคล่อง เธอให้รายละเอียดทุกไปยาตมุขที่มาถึงทีเดียว ทำการสาธยายไป ภิกษุปัญญาคล้ารูปนอกนี้ ก็กล่าวกะรูปที่มีปัญญาไม่กล้านักนั้นอย่างนี้ว่า นั่นชื่อว่าสาธยายอะไรกัน จะให้ถึงตอนจบไม่ได้เลย เมื่อทำการสาธยายวิธีนี้ เมื่อไรแบบจึงจักถึงที่จบ ดังนี้ ฉันทิ การกำหนดธาตุโดยพิสดารตามขอบข่ายอาการมีผม เป็นต้น ก็ปรากฏโดยเน้นซ้ำสำหรับภิกษุปัญญาคล้า ต่อเมื่อเธอมนสิการโดยย่อตามนัยว่า สิ่งที่มีลักษณะกระด้าง เป็นธาตุดิน เป็นต้น กรรมฐานจึงจะปรากฏ เมื่อภิกษุอีกรูปหนึ่งมนสิการอย่างนั้น กรรมฐานจะมีคมน ไม่ชัดแจ้ง ต่อมนสิการโดยพิสดารตามขอบข่ายอาการมีผม เป็นต้น กรรมฐานจึงปรากฏ ก็ฉันทินั้นเหมือนกัน ๆ

๒. ดังนั้น ภิขุปัญญากถา ปรารธนาจะบำเพ็ญกรรมฐานนี้ เบื้องแรก พึงอยู่ในที่ลับ เร้นอยู่ คิดคำนึงถึงรูปกายตนทั่วทั้งหมด กำหนดธาตุทั้งหลาย โดยสรุปอย่างนี้ว่า ภาวะที่กระด้างก็ดี ภาวะที่แข็งก็ดี อันใดในกายนี้ นี่เป็น ธาตุดิน ภาวะที่ซึมซาบก็ดี ภาวะที่เหลวก็ดี อันใดในกายนี้ นี่เป็นธาตุน้ำ ภาวะที่เผาไหม้ก็ดี ภาวะที่ร้อนก็ดี อันใดในกายนี้ นี่เป็นธาตุไฟ ภาวะที่พัดไป ก็ดี ภาวะที่ไหวไต่ก็ดี อันใดในกายนี้ นี่เป็นธาตุลม ดังนี้แล้ว พึงคิดคำนึง มนสิการ พิจารณาอยู่เนือง ๆ โดยสักว่าเป็นธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ เป็นต้น ฯ เมื่อภิขุณั้นพยายามอยู่อย่างนี้ โดยไม่ช้าเลย สมารถ อันปัญญาที่ส่องประภทแห่งธาตุโอบอุ้มไว้ ยังไม่ถึงความแนบแน่น เป็นเพียง เนียด ๆ เพราะความที่มีสภาวะธรรมเป็นอารมณ์ ย่อมเกิดขึ้น ฯ อีกประการหนึ่ง โกฎฐาสะ ๔ เหล่านี้ใดที่พระธรรมเสนาบดิกกล่าวไว้ เพื่อแสดงว่ามหาภูตรูป ทั้ง ๔ ไม่ใช่สัตว์ว่า ช่องว่างในกาย อาศัยกระดุกกับเอ็น และอาศัยเนื้อกับหนัง ห่อหุ้ม จึงได้ชื่อว่า รูป เท่านั้นเอง ดังนี้ ภิขุพึงแยกกฎฐาสะเหล่านั้นออก ด้วยมือคือญาณอันแล่นไปตามช่องกฎฐาสะนั้นๆ กำหนดธาตุทั้งหลายโดยนัย ก่อนนั้นแล้ว ภาวะที่กระด้างก็ดี ภาวะที่แข็งก็ดี อันใด ในกฎฐาสะเหล่านี้ นี่เป็นธาตุดิน ดังนี้ เป็นต้น พึงคิดคำนึง มนสิการ พิจารณาอยู่เนือง ๆ โดยสักว่าเป็นธาตุ ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่ชีวะว่า ธาตุดิน ธาตุน้ำ เป็นต้น ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง กับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๙

แปล ไทยเป็นมคธ

๑. ภาวนานเย ปเนตถ ติกขพลณสฺส ภิกขุโน เกสา ปจวีชาตุ
 โลมา ปจวีชาตุติ เอวํ วิตุถารโต ธาตุปริกคฺโห ปปลงฺจโต อุปฏฺฐาติ ฯ
 ยํ ถทฺธลภฺขณํ อयํ ปจวีชาตุ ยํ อาพนฺธณลภฺขณํ อयํ อาโปธาคฺตุ ยํ
 ปริปาจนลภฺขณํ อยํ เตโฆธาคฺตุ ยํ วิตุถมฺภณลภฺขณํ อยํ วาโยธาคฺตุติ เอวํ
 มนสิกโรโต ปนสฺส กมฺมฏฺฐาณํ ปากฺกํ โหติ ฯ นาคิติกขพลณสฺส ปน
 เอวํ มนสิกโรโต อนุทธการํ อวิภูตํ โหติ ฯ ปุริมฺนเยน วิตุถารโต มนสิ-
 กโรนฺตสฺส ปากฺกํ โหติ ฯ ถลํ ฯ ยถา ทฺวีสฺส ภิกขุสฺส พหุเปยฺยาลํ ตนฺตี
 สขฺฆายนฺเตสฺส ติกขพลโล โภทฺธํ สกึ วา ทฺวีกฺขตฺถํ วา เปยฺยาลมฺขํ
 วิตุถารเตวฺวา ตโต ปรี อุภโตโกฏฺวิเสเนว สขฺฆายํ กโรนฺโต คจฺจนฺติ ตตฺตร
 นาคิติกขพลโล เอวํ วตฺถา โหติ ก็ สขฺฆาโย นามสฺส โอฏฺฐปรียาหตฺมตฺถํ
 กาคฺตุํ น เทติ เอวํ สขฺฆาเย กรียมาเน กทา ตนฺติ ปคฺคณา ภวิสฺสตีติ โส
 อาคตาคตํ เปยฺยาลมฺขํ วิตุถารเตวฺวาว สขฺฆายํ กโรติ ตเมเน อิตโร
 เอวมาห ก็ สขฺฆาโย นามสฺส ปรีโยसानํ คนฺตุํ น เทติ เอวํ สขฺฆาเย
 กรียมาเน กทา ตนฺติ ปรีโยसानํ คมิสฺสตีติ เอวเมว ติกขพลณสฺส
 เกสาทิวเสน วิตุถารโต ธาตุปริกคฺโห ปปลงฺจโต อุปฏฺฐาติ ยํ ถทฺธลภฺขณํ
 อยํ ปจวีชาตุติอาทินา นเยน สงฺเขปโต มนสิกโรโต กมฺมฏฺฐาณํ ปากฺกํ
 โหติ อิตฺรสฺส ตถา มนสิกโรโต อนุทธการํ อวิภูตํ โหติ เกสาทิวเสน
 วิตุถารโต มนสิกโรนฺตสฺส ปากฺกํ โหติ ฯ

๒. ตสฺมา อิมํ กมฺมฏฺฐาณํ ภาวตฺถกาเมน ติกขพลเณน ตาว รโหคเตน
 ปฏฺฐิสฺสเถเนน สกฺลมฺปิ อตฺตโน รูปายํ อวชฺชิตฺวา โย อิมสฺมี กายเ
 ถทฺธภาโว วา ขรภาโว วา อยํ ปจวีชาตุ โย อาพนฺธณภาโว วา
 ทฺรพฺภาโว วา อยํ อาโปธาคฺตุ โย ปริปาจนภาโว วา อุณฺหภาโว วา อยํ

เตโชธาตุ โย วิตุณฺณภาโว वा สมุत्तिरณภาโว वा อयं वाโยธาตุติ เอว
 สงฺกิตฺเตน ธาตุโย ปริกฺกहेत्वा ปุณฺนปุณฺํ ปจฺวีธาตฺุ อโปธาตุติ ธาตุมตฺตโต
 นิสฺสत्ตโต นิชชีวโต อวชฺชิตพฺพํ มนสิกาตพฺพํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ฯ ตสฺสैว
 วายมมานสฺส น จิเรเนว ธาตุปปเลทาวภาสณฺณปญฺญาปริกฺคหิตो สภาว-
 ธรรมารมฺมณตฺตา อปฺปนํ อปฺปตฺโต อูปจารมตฺโต สมาริ อูปฺปชฺชติ ฯ
 อถ वा ปนฺ เย อิเม จคฺคन्नํ มหาภูตानํ นิสฺสत्ตภาวทสฺสณฺตํ ธรรม-
 เสนาปตินา อภฺยฺยํ ปฏฺิจฺจํ นฺหารญฺจํ ปฏฺิจฺจํ มํสญฺจํ ปฏฺิจฺจํ จมฺมญฺจ
 ปฏฺิจฺจํ อากาโส ปริวาริตो รุปนฺเตวฺว สงฺขํ คจฺจตฺติ จตฺตารो โกฏฺฐาสา
 วตฺตทา เต ตํตฺตอณฺตรานุสารินา ฅาณฺหตฺเถน วินิพฺยุชฺชิตฺวา โย เอเตสุ
 ถทฺธภาโว वा ชรฺภาโว वा อयं ปจฺวีธาตุติ ปุริมฺนเยเนว ธาตุโย ปริกฺกहेत्वा
 ปุณฺนปุณฺํ ปจฺวีธาตฺุ อโปธาตุติ ธาตุมตฺตโต นิสฺสत्ตโต นิชชีวโต
 อวชฺชิตพฺพํ มนสิกาตพฺพํ ปจฺจเวกฺขิตพฺพํ ฯ
